

УДК 004:37.091.322-057.87

Козерук Ю.В., Дейнеко С.М., Черезов Ю.О., Козерук К.В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ НА ПРИКЛАДІ ІНТЕРНЕТ-ЕНЦИКЛОПЕДІЇ "ВІКІПЕДІЯ"

Представлено інформацію про розвиток сучасних інформаційних технологій і одне із перспективних мережових середовищ: інтернет-енциклопедію "Вікіпедія". Окреслено проблеми використання Вікіпедії як ресурсу для інноваційної педагогічної діяльності в умовах інформатизації освіти. Узагальнено інформацію про україномовний розділ Вікіпедії та надано історичні відомості про її створення. Розкрито переваги та можливості використання інформаційних технологій для самостійної роботи учнів і студентів та актуалізовано питання участі як їх, так і педагогів в суспільно корисній і просвітницькій діяльності.

Ключові слова: інформаційні технології, освітній процес, Вікіпедія, інформатизація, самостійна робота, педагог.

Постановка проблеми. Глобалізація інформаційного взаємообміну та розвиток сучасних інформаційних технологій (ІТ) зробили те, про що раніше можливо було лише мріяти. Як інтернет-довідник Вікіпедія є найбільшою і найпопулярнішою серед подібних сайтів. За обсягом відомостей і тематикою Вікіпедія вважається найповнішою енциклопедією, яка будь-коли створювалася, в ній зібрана різна корисна інформація – від найбільших спортивних подій до історії стародавніх цивілізацій, значущих світових подій тощо. На жаль, велика кількість учнів і студентів користуються Вікіпедією, але не знають про можливість доповнення та редагування її вмісту.

Ознайомлення всіх учасників освітнього процесу з новітніми ІТ має виключно актуальне значення. Долучення до Вікіпедії, як ресурсу інноваційної діяльності вкрай важливо в умовах інформатизації освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вікіпедія (Wikipedia) – це відкрита багатомовна загальнодоступна універсальна енциклопедія в Інтернеті, яка пишеться і редагується в режимі реального часу. Назва її складається з англійських слів *wiki* (слово запозичене з гавайської мови і має значення "швидко") і *encyclopaedia* (енциклопедія). По суті, Вікіпедія – це вебсайт, вміст і структуру якого можуть спільно змінювати самі користувачі за допомогою інструментів, що надаються цим же сайтом. Для порівняння: друковані енциклопедії оновлюються раз на рік або рідше, в той час як статті у Вікіпедії можуть редагуватися безліч разів протягом 1 години [1; 2].

Кожному користувачеві проекту доступна можливість редагування будь-якої статті або запису. Кожна зміна реєструється в системі, що дозволяє видалити розміщену завідомо неправдиву або помилкову інформацію. У системі реалізований досить зручний пошук. Для допомоги початківцям у створенні статей і редагуванні Вікіпедії, розроблено та випущено довідник [10]. Питаннями значущості роботи про створення та розвитку Вікіпедії, як важливого елементу інформаційного простору вже присвячені дослідження вітчизняних науковців [3; 5; 8; 9]. Висвітлено питання великої суспільної значущості щодо роботи цього сегмента та розкрито можливості та способи використання ІТ у педагогічній практиці [3; 5; 11]. Але, впровадити в практику навчання, як один з видів самостійної роботи в повному обсязі не вдається [8].

Слабка готовність до використання ІТ, як засобу навчання обумовлена низкою причин, зокрема: природний опір людини інноваціям, відсутність навичок роботи з комп'ютером та компетентностей щодо використання його в освітньому процесі [8].

Адже, Вікіпедія охоплює більшість сфер людського життя, допомагаючи пізнавати світ. Аналізуючи тематику статей виявлено, що спорту та руховій підготовці присвячено 3,9 % статей, для прикладу, про населені пункти – 16,8 %; адміністративні одиниці – 19 %; культуру та мистецтво – 16,6 %; природу та природничі науки – 17,4 %; суспільство – 9,2 % та мала кількість статей по тематиці: релігія та філософія, медицина, точні науки, військово та зброя, промисловість тощо [2].

На сьогоднішній день важко знайти людину, яка не має доступу до мережі Інтернет. Багата кількість зареєстрована в соціальних мережах, де відбувається й інформування про подібні заходи. На жаль про подібні проекти не інформовані, як учні та студенти, так і педагоги. Можливо, педагоги занепокоєні тим, що ресурс: <http://uk.wikipedia.org>, яку часто використовують учні та студенти для пошуку різноманітних відомостей з того чи іншого питання, можуть бути недостовірними [8]. Вікіпедія – одне із перспективних мережових середовищ, яке дає змогу спільними зусиллями накопичувати велику кількість освітніх веб-ресурсів [1, 2]. Така база даних може стати в нагоді будь-якому учаснику освітнього процесу досягнути результатів у навчанні, не тільки в якості користувача, а і дописувача й редактора.

Формулювання мети статті. Розкриття можливостей ІТ технологій для самостійної роботи учнів і студентів. Актуалізація питання участі педагогів, дітей і молоді в суспільно корисній просвітницькій діяльності.

Виклад матеріалу. Офіційно днем народження проекту "Вікіпедія" вважається 15 січня 2001 року. Попередницею Вікіпедії вважається Нупедія, яка реалізовувала принципи свободи інформації, авторами сторінок якої були люди з академічного середовища і різного роду вчені. Для прискорення розвитку проекту, засновники Нупедії – головний редактор Лоуренс Сенгер і фінансовий директор Джиммі Вейлз відкрили сайт "Вікіпедія". Походження приставки "вікі" має спірну природу: деякі історики Інтернету стверджують, що це "гавайський діалект" вимови слова Quіcky ("по-швидкому, на швидку руку"), інші представляють wіkі як абрєвіатуру виразу "What I Know Is" ("А я знаю, що"). Однак у цій феноменальній ступеня свободи полягає і головний недолік Вікіпедії, а саме, недостатня достовірність і суб'єктивність багатьох статей [1, 2].

Сайт, реалізований на технології вікі-сторінок, дозволяє брати участь в написанні та редагуванні інформації будь-якому користувачеві Всесвітньої мережі. Зокрема, читач може як отримати інформацію так і доповнити її по будь-якій темі або персоналіям. У Вікіпедії відображається інформація, яка встановлена і вже визнана. Іншими словами, це не майданчик для розміщення власних досліджень, ідей, винаходів, теорій або оцінок. Вікіпедія – це величезне, доступне, безкоштовне джерело всілякої інформації в мережі Інтернет [1, 5].

Ресурс доступний на багатьох мовах світу, в тому числі і українською. Вікіпедія налічує понад 33,1 млн. статей на 287 мовах, які були створені більш ніж 48 мільйонами користувачів. Українська Вікіпедія займає 16-те місце за кількістю статей (653 884 статей) станом на 30.09.2016 року [7].

Учасники проекту Вікіпедія утворюють спільноту учасників "Вікіпедії", яке має ієрархічну структуру. Учасники з доброю репутацією спільноти мають можливість балотуватися на певний рівень добровільного керівництва. Найбільша група привілейованих користувачів – адміністратори, які можуть видаляти або блокувати сторінки в разі вандалізму. Права розширюються з присвоєнням статусу бюрократа, ревізора, який перевіряє і арбітра. Вища ступінь – клерк, який регулює роботу арбітражного комітету [2].

Вікіпедія – виключно волонтерський проект, долучитись до редагування якого може кожен користувач, який має доступ до Інтернету. Технічним забезпеченням роботи Вікіпедії та низки інших енциклопедичних вікіпроектів займається "Фонд Вікімедіа", регіональним представництвом якого є громадська організація "Вікімедіа Україна", завданням якої є популяризація Вікіпедії та залучення вільних знань до неї [1].

Першою в м. Чернігові було створено ВікіСтудію з історичних дисциплін, для навчання користувачів-новачків, які починають редагувати Вікіпедію, стикаються з деякими проблемами через незнання механізмів функціонування цієї енциклопедії. Вікіпроект "ВікіСтудія" створено для координації співпраці спільноти української Вікіпедії, викладачів та студентів Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка) та ГО "Вікімедіа Україна". Вже вдічі ВікіСтудія, провела заняття по професійному написанню статей до Вікіпедії та виправляти помилки у вже створених раніше. Серед слухачів безкоштовних занять, так званих Віківишколів, не лише учні й студенти, а й викладачі, а також співробітники чернігівського історичного музею та обласної бібліотеки імені Короленка. Наприкінці навчання випускники отримують дипломи професійних вікі-консультантів, але його одержує не кожен, для того потрібно добре потрудитися.

Нам довелося пройти таке навчання й створити декілька статей у даному проекті (рис. 1). Для цього пройдено етап реєстрації та Віківишколи [6]. Статі що створено в процесі та після навчання:

- Факультет фізичного виховання ЧНПУ: <https://vk.cc/566TS3>;
- Завгородня Ольга Леонідівна: <https://vk.cc/55H717> ;
- Жула Володимир Петрович: <https://vk.cc/594EG0>;

Створені статті зі студентами:

- Куц Олександр Сергійович: <https://vk.cc/5FgrAM>;
- Кузьомко Леонід Михайлович: <https://vk.cc/5FgrLR>.

В цьому році з 21 липня по 7 вересня до XXXI Літні Олімпійських ігор в Ріо-де-Жанейро Вікіпедія запропонувала проект: Тематичний тиждень/Вікі-Олімпіада-2016. Ми приєдналися до цього проекту, започаткувавши статтю: Бібік Ольга Анатоліївна [6].

У випускників ВікіСтудії, які ще навчаються в ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, є приємний бонус – частину самостійних робіт вони можуть виконувати у формі написання статей до Вікіпедії.

На відміну від традиційних письмових завдань, робота з Вікіпедією має кілька переваг для учнів і студентів:

- відповідальність за зроблену роботу перед глобальною аудиторією, отже, в цілому відчувають себе більш відповідальними завданню;
- відчуття впевненості та значущості, що інші будуть спиратись на їхню працю й продовжувати доробляти статтю після того, як завдання закінчилося;
- засвоєння різниці фактологічним стилем письма, і аналітичним стилем;
- зміцнення здатності критично мислити та оцінювати джерела;
- навчання працювати в колективному середовищі;
- отримання розуміння того, як створюються тексти у Вікіпедії;

– отримання навички створення текстів на вікі-сайтах загалом (це вміння стає все більш важливим в контексті сучасного технологізованого середовища та згодом цю навичку та диплом можна включити до свого резюме).

Куц Олександр Сергійович [ред. • ред. код]

Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.

ⓘ Неперевірена версія (що робити?)

Куц Олександр Сергійович — доктор педагогічних наук (1997 р.), професор (1995 р.), завідувач кафедри олімпійського і професійного спорту Вінницького державного педагогічного інституту, Відмінник освіти України, академік Міжнародної академії інформатизації при ООН, Відмінник народної освіти Казахстану.

Зміст [сховати]

- 1 Біографія
- 2 Наукова діяльність
- 3 Професійна діяльність
- 4 Нагороди
- 5 Література
- 6 Посилання

Біографія [ред. • ред. код]

Народився 13 березня 1937 р. у м. Лтин Вінницької області. Після випуску з середньої школи, закінчив педагогічне училище, з відзнакою Вінницький державний педагогічний інститут, згодом вище артилерійське училище та вищу партійну школу при штабі Прибалтійського воєнного округу, аспірантуру НДІ фізіології дітей і підлітків АПН СРСР. Перші роки трудового шляху пройшли у середній загальноосвітній школі на посаді вчителя фізичної культури, анатомії та фізіології людини. Закінчивши вище військове училище, продовжив роботу тренером з волейболу ДСТ «Спартак». У 1964 р. поїхав у Павлодар, щоб в Північному Казахстані, освоювати цілині землі. Завдяки зусиллям завязятого педагога було відкрито факультет фізичного виховання. Олександр Сергійович Куц пройшов свій шлях від асистента до декана факультету, зумів за короткий час створити найкращу спортивну базу серед факультетів фізичного виховання СРСР, яка з 1966 до 1969 рр. утримувала перехідний прапор зі спортивно-масової роботи серед педагогічних ВНЗ.

Будучи деканом факультету, не залишив спортивну кар'єру: створив збірну команду Павлодарської області з волейболу (постійний призер спартакіад і чемпіонатів Казахстану), був її провідним гравцем, а збірні команди інституту — чемпіонами і призерами спартакіад серед ВНЗ. Згодом зібрав команду ветеранів, яка стала чемпіоном зони Казахстану і Сибіру. За всіма показниками Міністерства освіти Казахстану факультет фізичного виховання був найкращим серед педагогічних ВНЗ республіки.

Куц Олександр Сергійович	
Народився	13 березня 1937 (79 років) м. Лтин Вінницької області
Національність	українець
Alma mater	Вінницький державний педагогічний інститут імені М. Коцюбинського
Галузь наукових інтересів	фізичне виховання
Посада	Завідувач кафедри олімпійського і професійного спорту Вінницького державного педагогічного інституту імені Михайла Коцюбинського
Вчене звання	професор
Науковий ступінь	доктор педагогічних наук
Нагороди	 медаль «За доблесну працю», медаль «За освоєння цілиних земель»

Рис. 1. Приклад роботи зі студентами над статтею у Вікіпедії: Куц Олександр Сергійович

Співпраця з освітніми установами дає такі переваги для спільноти Вікіпедії:

- створюється нові статті та поліпшується якість наявних;
- більше людей отримують навички редагування Вікіпедії та можуть стати постійними редакторами;
- більше людей отримують глибше розуміння принципів, які сповідує Вікіпедія, та можуть використовувати її зміст адекватно.

Педагог отримує ряд переваг від використання Вікіпедії у навчальному процесі, оскільки завдяки Програмі співпраці з Вікіпедією:

- учні та студенти можуть мати більше мотивації та відчувати більшу відповідальність, працюючи над статтями у Вікіпедії, оскільки те, що вони напишуть, бачитиме багато людей, а не лише їх викладач;
- окрім того, процес оцінювання роботи учні та студента значно прозоріший, і викладач може отримати допомогу від досвідчених редакторів Вікіпедії як в справі консультування студента щодо його праці над статтями у Вікіпедії, так і в справі адекватного оцінювання внеску дописувача.

Вікіпедія належить некомерційній організації Wikimedia Foundation, яка була заснована для управління проектами, призначеними для колективної розробки. Оскільки організація, що володіє правами власника, не є комерційною, все вкладення йдуть на підтримку працездатності сайту. Гроші на його утримання йдуть з пожертвувань. На відміну від багатьох інших призначених для користувача сайтів, "Вікіпедія" не розміщує ніякої реклами. Сайт розвивають рядові користувачі, і така репутація не сумісна з комерцією.

Дізнатися детальну інформацію можна на сайті Wikipedia.org.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень з даного напрямку. На відміну від традиційних письмових завдань, робота з Вікіпедією має кілька переваг як для учнів і студентів, так і для педагогів. Одна з головних: перевірка та оцінювання стає більш прозорим. Позитивним є й відповідальність учнів і студентів за зроблену роботу та впевненості і значущості від масштабності. Для громади: поширюється правдива інформація, більше людей залучається до суспільно корисного виду діяльності. Надалі вбачаємо свою роботу в моніторингу готовності студентів та педагогів ЧНПУ імені Т.Г.Шевченка та Академії Державної пенітенціарної служби до роботи з Вікіпедією.

Використані джерела

1. Вікімедіа Україна Громадська організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wikimediaukraine.wordpress.com/about/>

2. Вікіпедія: українська Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_Вікіпедія.
3. Грінченко В. Вікіпедія як елемент культури інформаційного суспільства / В. Грінченко, Т. Грінченко // Вісник Національної академії наук України. – 2010. – № 10. – С. 54-63
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Дягло Н.В. Вікі-технології в сучасній освіті / Н.В. Дягло // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – №2 (74) – С. 30-31.
6. Користувач: Kozeruk Juliya [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Користувач:Kozeruk_Juliya.
7. Користувач: SergoBot/WikiStats: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Користувач:SergoBot/WikiStats>.
8. Носкова М.В. Проблема мотивації педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі / М.В. Носкова // Комп'ютер у школі та сім'ї : науково-методичний журнал. – 2009. – № 1. – С.6-10.
9. Пелешин А.М. Формування суспільного авторитету ВНЗ через онлайн-енциклопедію Вікіпедія / А.М. Пелешин, Ю.Й. Пероганич // Комп'ютерні науки та інформаційні технології: матеріали IV Міжнародної науково-технічної конференції "CSIT-2009". – Львів: Вежа і Ко, 2009. – С. 180-187.
10. Петров С.Д. Як редагувати Вікіпедію: Довідник для новачків [Текст] / Упоряд. С.Д. Петров; За заг. ред. Є.В. Букета. – К.: Український пріоритет, 2012. – 44 с.
11. Стеценко Г.В. Практичне використання вікі-енциклопедії в навчально-виховному процесі / Г.В. Стеценко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – №5. – С. 34-39

Kozeruk Ju., Deyneko S., Cherezov Yu., Kozeruk K.

THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN INDEPENDENT WORK OF PUPILS AND STUDENTS BY THE EXAMPLE OF THE ONLINE ENCYCLOPEDIA "WIKIPEDIA"

The information about development of modern information technologies and one of the perspective network environments: internet-encyclopaedia "Wikipedia" was represented. As a reference internet-book Wikipedia is the biggest and most popular among similar web-sites. On the volume of information and subjects Wikipedia is considered the completest encyclopaedia that has ever been created, different useful information is collected in it – from most sport events to history of ancient civilizations, meaningful events etc.

Unfortunately, plenty of pupils and students use Wikipedia, but do not know about possibility of adding and editing its content. The acquaintance of all participants of educational process with the newest IT has an exceptionally actual value. Attaching to Wikipedia, as a resource of innovative activity is extremely important in the conditions of informatization of education.

To the questions of meaningfulness of work about creation and development of Wikipedia, as an important element of informative space there have already been devoted researches of our native scientists. They reflected the questions of large public meaningfulness of work of this segment and possibilities and methods of the use of IT which are exposed in pedagogical practice. For the help to the beginners in creating the articles and editing Wikipedia, a reference book is produced. and published. But, it was not possible to introduce it in practice, as one of the types of independent work. It is caused by the number of reasons: weak readiness to the use of IT, in particular the natural resistance of person to the innovations, absence of skills of work with a computer and competences in relation to the use of it in educational space.

Unlike traditional writing tasks, work with Wikipedia has a few advantages both for pupils, students and for teachers. One of the main reasons : checking and evaluation become more transparent. Positive point is the responsibility of pupils and students for the performed work and confidence and meaningfulness from a scale. For society: it means that true information spreads, more people are brought over to the publicly useful type of activity.

Outlining the problems of the use of Wikipedia as the resource for innovative pedagogical activity in the conditions of informatization of education the information about the Ukrainian-language division of Wikipedia is generalized and historical information is given about its creation. Advantages and possibilities of the use of information technologies are exposed for independent work of pupils and students and the question of participation both of them and teachers in publicly useful and educative activity is actualised. Realization of monitoring of readiness of students and teachers of Chernihiv National Pedagogical University named after Shevchenko and Academy of Government Penitentiary service to work with Wikipedia will be held in future.

Key words: *information technologies, educational process, Wikipedia, informatization, independent work, teacher.*

Стаття надійшла до редакції 01.11.2016 р.